

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В.О. КОСТЮК

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ МГ”**

(для студентів 5 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання спеціальності
7.050201 „Менеджмент організацій”)

Харків – ХНАМГ – 2009

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни
„Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ” для студентів 5 курсу денної
та 5 курсу заочної форми навчання спеціальності 7.050201 – „Менеджмент
організацій” / Укл.: В.О. Костюк - Харків: ХНАМГ, 2009.- 36 с.

Укладач: В.О. Костюк

Програми побудовані за вимогами кредитно-модульної системи
організації навчального процесу.

Рецензент: доц., к.е.н. А.І. Зінковська

Рекомендовано кафедрою міської і регіональної економіки (протокол № 1
від 27.08.2009 р.)

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	4
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для студентів 5 курсу денної форми навчання)	9
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками підготовки та видами навчальної роботи	9
2.2. Зміст дисципліни	9
2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями .	16
2.2.2. Лекційний курс	17
2.2.3. Практичні заняття	17
2.2.4. Індивідуальні заняття	18
2.2.5. Самостійна навчальна робота студента	19
2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту	20
2.4. Інформаційно-методичне забезпечення	21
3. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для студентів 5 курсу заочної форми навчання)	22
3.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками підготовки та видами навчальної роботи	22
3.2. Зміст дисципліни	23
3.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями . . .	30
3.2.2. Лекційний курс	30
3.2.3. Практичні заняття	31
3.2.4. Індивідуальні заняття	31
3.2.5. Самостійна навчальна робота студента	32
3.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту	33
3.4. Інформаційно-методичне забезпечення	35

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання спеціаліст з будь-якого фахового економіко-менеджерського спрямування має вміти виробляти стратегію і тактику розвитку підприємства, оцінювати результати господарської діяльності, визначити вплив різних чинників на зміну досліджуваних показників, виявляти недоліки й прорахунки з тим, щоб уникнути банкрутства, досягнути успіху у бізнесі. Саме для цього необхідно студентам вивчати аналіз господарської діяльності.

Дисципліна „Аналіз господарської діяльності” за освітньо-професійною програмою є варіативною.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

- ГСВО МОНУ ХДАМГ ОКХ варіативна частина ОКХ підготовки спеціаліста напрямку підготовки 0502 – „Менеджмент”, спеціальність 7.050201 – „Менеджмент організацій”, Харків, 2001 р.

- СВО ХНАМГ ОПП варіативна частина ОПП підготовки спеціаліста напрямку підготовки 0502 – „Менеджмент”, спеціальність 7.050201 – „Менеджмент організацій”, Харків, 2006 р.

- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки спеціаліста напрямку підготовки 0502 – „Менеджмент”, спеціальність 7.050201 – „Менеджмент організацій”, Харків, 2006 р.

Програма ухвалена кафедрою міської і регіональної економіки (протокол № 1 від 28.09.2008 р.)

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів аналітичного творчого мислення шляхом опанування ними необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з методології та методики організації і проведення фінансово-економічного аналізу виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств та організацій міського господарства. Завданнями вивчення дисципліни є вміння студентами науково обґрунтовувати предмет, зміст, метод, основні способи, види, інформаційну базу економічного аналізу, організацію аналітичної роботи, форми узагальнення її результатів, вміти здійснювати аналіз господарської діяльності підприємств міського господарства, робити висновки і пропозиції щодо прийняття відповідних управлінських рішень (від розробників).

1.1.2. Предмет вивчення у дисципліні - пізнання причин формування і зміни результатів виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств міського господарства, вивчення причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів (від розробників).

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
– політична економія;	– переддипломна практика
– макроекономіка	– дипломне проектування
– мікроекономіка	
– економіка підприємства	
– статистика	
– теорія ймовірності і математична статистика	
– бухгалтерський облік	
– економічний аналіз	
– фінанси	
– планування діяльності підприємства	
– аудит	
– фінансовий менеджмент	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль Фінансово-економічний аналіз підприємств міського господарства

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства

1. Суть, предмет, зміст і завдання аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства.
2. Метод і основні прийоми економічного аналізу.
3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства.

ЗМ 2. Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

1. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства.
2. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств.
3. Аналіз ефективності використання праці.

ЗМ 3. Аналіз фінансових показників.

1. Аналіз собівартості продукції (послуг).
2. Аналіз доходів підприємств міського господарства.
3. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
1	2	3
Репродуктивний (стереотипний) рівень 1. Знати суть економічного аналізу і синтезу, їх взаємозв'язок. 2. Розуміти роль і значення економічного аналізу у вивченні виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій міського господарства. 3. Знати предмет, зміст, об'єкт, суб'єкти, рівні і завдання аналізу діяльності підприємств міського господарства. 4. Знати основні вимоги, яким повинен відповідати економічний аналіз. 5. Знати інтерпретацію понять «метод», «методологія», «методика», «прийоми», «види», «інформаційна база», «організація», «форми узагальнення» економічного аналізу.	Виробнича	Аналітична
6. Розуміти методичну основу моделювання і аналізу основних показників діяльності підприємств міського господарства.	Виробнича	Аналітична
Алгоритмічний рівень 1. Вміти вибирати методологію аналізу підприємства як системи, розроблювати та опрацьовувати його процедури 1.1 Установлювати мету і завдання аналізу, вибирати адекватні їм методики. 1.2 Опрацьовувати процедури аналізу з урахуванням конкретних умов. 1.3 Визначати інформаційну базу аналізу, способи її опрацювання, систематизації та подання. 1.4. Вміти аналізувати ресурси, процеси і результати діяльності підприємства	Виробнича	Аналітична
2.1 Системно і комплексно аналізувати діяльність підприємства. 2.2 Аналізувати використання ресурсів підприємства. 2.3 Оцінювати результати господарської діяльності підприємства. 2.4 Проводити факторний аналіз узагальнюючих економічних показників.		

1	2	3
Евристичний (вторий) рівень 1. Проводити наукові дослідження із залученням методик економічного аналізу 1.1 Визначати предмет, цілі та задачі аналітичного дослідження. 1.2 Скласти тематику, програму та календарний план аналітичного дослідження. 1.3 Здійснювати моделювання адитивних, мультиплікативних і комбінованих факторних систем досліджуваних економічних	Виробнича	Проектувальна
показників. 1.4 Застосовувати статистичні методи обробки інформації для виявлення залежностей між досліджуваними показниками. 1.5 Розробляти прогнози та виявляти основополагаючі фактори, що надають більш глибоку уяву щодо предмету аналітичного дослідження. 1.6 Робити наукові висновки із аналітичних досліджень, належним способом оформляти їх результати		Проектувальна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А.Болух, В.В.Бурчевський, М.І.Горбатюк та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. К.: КНЕУ, 2003.-556 с.
2. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. Навч. посібник. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 223 с.
3. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 654 с.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

Анотація

Фінансово-економічний аналіз підприємств міського господарства

Мета та завдання вивчення дисципліни:

Мета: формування у студентів аналітичного творчого мислення шляхом опанування ними необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з методології та методики організації і проведення фінансово-економічного аналізу виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств та організацій міського господарства.

Завдання: вміння студентами науково обґрунтовувати предмет, зміст, метод, основні способи, види, інформаційну базу економічного аналізу, організацію аналітичної роботи, форми узагальнення її результатів, вміти здійснювати аналіз господарської діяльності підприємств міського господарства, робити висновки і пропозиції щодо прийняття відповідних управлінських рішень.

Предмет вивчення у дисципліні: пізнання причин формування і зміни результатів виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств міського господарства, вивчення причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів.

Змістові модулі: предмет методології і організації аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства; аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства; аналіз фінансових показників.

Аннотация

Финансово-экономический анализ предприятий городского хозяйства

Цель и задачи изучения дисциплины:

Цель: формирование у студентов аналитического мышления путем овладения ими необходимых теоретических знаний, умений и практических навыков по методологии и методике организации и проведения финансово-экономического анализа производственно-эксплуатационной деятельности предприятий и организаций городского хозяйства.

Задача: умение студентов научно обосновывать предмет, метод, основные способы, виды, информационную базу экономического анализа, организацию аналитической работы, формы обобщения ее результатов, уметь осуществлять анализ хозяйственной деятельности предприятий городского хозяйства, делать выводы и предложения для принятия соответствующих управленческих решений.

Предмет изучения в дисциплине: познание причин формирования и изменения результатов производственно-эксплуатационной деятельности предприятий городского хозяйства, изучение причинно-следственных связей экономических явлений и процессов.

Содержательные модули: предмет, методология и организация анализа хозяйственной деятельности предприятий городского хозяйства; анализ выполнения производственной программы и эффективности использования ресурсного потенциала предприятия; анализ финансовых показателей.

Financial and economic analysis of municipal economy enterprises

Aims and tasks of the discipline studying

Aims: forming analytic thinking among the students via mastering necessary theoretic knowledge, abilities and practical habits in methodology and methods of organization and conducting financial-economic analysis of production-maintenance activity of enterprises and organizations in municipal economy.

Tasks: students' ability to substantiate subject in the scientific way, method, main ways, kinds, information base of economic analysis, analytic work organization, forms of its generalization, they should be able to conduct analysis of municipal economy enterprises economic activity, to make conclusions and proposals for making corresponding management decisions.

Studying subject in discipline: learning precautions of forming and changing results of production-maintenance activity of municipal economy enterprises, learning precautions and consequences of economic phenomena and processes.

Content modules: subject, methodology and organization of economic activity analysis of municipal economy enterprises, analysis of production program execution and an enterprise's resource potential use efficiency, analysis of financial indicators.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для студентів 5 курсу денної форми навчання)

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямками підготовки та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/ годин	Семестр	Години								Екзамени (семестр)	Заліки (семестр)
			аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому				
				Лекції	Практичні семінари	Набора- торні		Контр роботи	КР	РГЗ		
7.050201 Менеджмент організацій Менеджмент організацій міського господарства	3/108	9	54	18	36	-	54	-	-	10	9	-

2.2. Зміст дисципліни

Модуль. Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ (3/108)

Змістовні модулі (ЗМ):

ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:

Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства

Аналіз і синтез – методи вивчення процесів і явищ природи та суспільства. Способи аналітичного розчленування досліджуваного об'єкта на складові частини. Використання аналітичного методу дослідження у різних галузях сучасної науки (хімії, фізиці, біології, медицини та інших). Суть економічного аналізу і синтезу, їх взаємозв'язок.

Економічний аналіз в умовах ринкової економіки.

Роль і значення економічного аналізу у вивченні господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства.

Аналіз – основа складання планів – прогнозів, бізнес-планів, виробничих завдань, програм, стратегії підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринку, експрес - діагностики його техніко-економічного і фінансового стану.

Роль економічного аналізу у здійсненні контролю за виконанням виробничих завдань, програм, індикативних планів, планів-прогнозів, бізнес планів, у проведенні діагностики ризику банкрутства підприємства. Економічний аналіз – ефективний спосіб виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності і якості роботи підприємств і організацій міського господарства.

Роль економічного аналізу і діагностики в оперативному керівництві діяльністю підприємства, у виробленні й оцінці наслідків управлінських рішень, знаходженні найбільш результативних і оптимальних з них.

Теоретична основа економічного аналізу. Його зв'язок з галузевими економіками, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом, фінансами, плануванням, маркетингом, менеджментом, організацією виробництва, праці і заробітної плати, інформатикою, математикою тощо.

Предмет економічного аналізу. Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Рівні проведення економічного аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства. Мета економічного аналізу. Використання в економічному аналізі системи показників.

Основні завдання економічного аналізу. Основні вимоги, яким повинен відповідати економічний аналіз. Оперативність, конкретність, систематичність, комплексність та об'єктивність економічного аналізу.

Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу

Визначення методу. Метод економічного аналізу і його характерні особливості. Класифікація факторів, що впливають на зміну результатів господарської діяльності підприємства. Групування факторів за ступенем складності, ступенем діяння, часом дії, можливістю розрахунку величини впливу, характером впливу на результати виробництва. Внутрішні й зовнішні фактори. Суб'єктивні й об'єктивні фактори.

Методика економічного аналізу. Загальна (типова) і часткова (галузева) методика аналізу. Основні прийоми (способи) економічного аналізу. Прийом порівняння показників і його основні форми. Деталізація економічних показників. Балансовий прийом. Метод статистичних групувань. Спосіб перерахунку показників. Метод абсолютних, відносних і середніх величин.

Ряди динаміки. Спосіб зіставлення паралельних рядів. Індексний метод. Метод ланцюгових підстановок і його різновидності. Вибірковий метод. Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Метод моментних спостережень. Метод експертних оцінок. Метод кореляції. Статистичні таблиці. Графічний метод. Математичні методи (лінійне і динамічне програмування, матричні методи, теорія масового обслуговування та ін.) застосовувані в аналізі.

Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства

Види економічного аналізу. Групування економічного аналізу за широтою (характером) порівняння, обсягом аналізованих об'єктів (показників, питань), ступенем повторювання аналітичної роботи, часом проведення аналізу, ступенем охоплення аналізом досліджуваного об'єкта (показника), аспектами (напрямами) досліджування, суб'єктами (користувачами) аналізу, способами проведення аналізу, його функціями та ін.

Внутрішньогосподарський і міжгосподарський (порівняльний) аналіз. Загальний і тематичний аналіз. Епізодичний і систематичний аналіз. Попередній (перспективний) і наступний (ретроспективний) аналіз. Суцільний і вибірковий аналіз. Загальноекономічний і техніко-економічний аналіз.

Внутрішній і зовнішній аналіз. Коефіцієнтний, горизонтальний і вертикальний аналіз. Оцінний, діагностичний і розшуковий аналіз.

Інформаційна база економічного аналізу. Зміст і поняття інформації. Інформація – важливий ресурс ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів господарювання. Характеристика і класифікація видів інформації. Планово-нормативні, облікові, звітні й позаоблікові джерела інформації. Вимоги, яким має відповідати система інформації на підприємстві. Репрезентативність (при вибірковому аналізі), повнота, аналітичність, раціональність, своєчасність надходження і достовірність інформації. Перевірка вірогідності джерел інформації. Технічна і суттєва перевірка аналітичної інформації. Накопичення, обробка, систематизація, зберігання та використання аналітичної інформації.

Організація аналітичної роботи і оформлення результатів економічного аналізу. Поняття організації аналітичної роботи. Підготовчий, аналітичний і заключний етапи економічного аналізу. Послідовність (технологія) проведення аналізу господарської діяльності підприємства. Узагальнення, оцінка та оформлення результатів економічного аналізу. Форми узагальнення результатів аналізу господарської діяльності підприємств та організацій міського господарства. Описова форма узагальнення результатів аналізу (заключення, пояснювальна записка до звіту роботи підприємства, аналітична записка, доповідь, доповідна записка, довідка, рапорт – звіт, коментар, наказ, розпорядження та інше).

Безтекстова форма узагальнення результатів аналізу (аналітичні таблиці, графіки, схеми, номограми, моделі та інше.). Зміст та основні складові частини пояснювальної записки. Формування пропозицій за результатами економічного аналізу та контроль за їх реалізацією.

Автоматизація аналітичної роботи. Використання ЕОМ в економічному аналізі. Розробка і класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язування аналітичних задач.

ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:

Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства

Значення та завдання аналізу виробничої програми підприємств та організацій міського житлово-комунального господарства. Аналізовані показники і вимірники обсягу продукції (робіт, послуг), які застосовуються при аналізі виробничої програми підприємств міського господарства. Джерела інформації, що використовуються у процесі аналізу виробничої програми.

Загальна методика аналізу виконання виробничої програми. Оцінка ступеня виконання плану за показниками виробничої програми. Аналіз виконання держконтракту та договірних зобов'язань за виробленою продукцією, виконаними роботами, наданими послугами. Аналіз динаміки виробничої програми за певну кількість періодів (років, кварталів, місяців). Аналіз виробничої програми за видами виробленої продукції (наданих послуг). Аналіз виробничої програми за окремими структурними підрозділами підприємства. Аналіз виробничої програми комунальних підприємств за окремими групами споживачів наданих послуг. Аналіз виробничої програми за територіальною ознакою. Оперативний аналіз виконання виробничої програми. Аналіз структури виробленої продукції (виконання робіт, наданих послуг) та розрахунок впливу структурних зрушень на зміну показників

виробничої програми. Аналіз ритмічності (рівномірності) випуску продукції (надання послуг). Аналіз показників якості продукції (послуг) і якості обслуговування міського населення комунальними послугами. Оцінка місця комунального підприємства в галузі за ступенем виконання виробничої програми.

Факторний аналіз виробничої програми. Основні фактори, які впливають на виконання виробничої програми підприємств міського житлово-комунального господарства, їх взаємозв'язок. Принцип побудови схематичних і математичних факторних моделей показників виробничої програми підприємств міського транспорту, водопровідно-каналізаційних, готельно-туристичних, енергетичних, санітарної очистки міст, житлових, ремонтно-будівельних та ін. Аналітичний розрахунок впливу техніко-експлуатаційних факторів на виконання виробничої програми комунальних підприємств. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і техніко-експлуатаційних факторних показників виробничої програми комунальних підприємств. Автоматизація факторного аналізу виробничої програми в окремих галузях міського житлово-комунального господарства

Аналіз обсягу виробництва і реалізації продукції (послуг) в умовах становлення ринкової економіки. Аналіз ринкових можливостей підприємств за різними критеріями і ознаками (сегментами), групами споживачів, параметрами продукції (послуг), основними конкурентами та ін. Аналіз конкурентоспроможності виробленої продукції (поданих послуг). Оцінка конкурентних позицій підприємства за виробленою продукцією (наданими послугами).

Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств

Завдання та джерела аналізу основних фондів комунальних підприємств. Аналіз обсягу основних фондів за певну кількість періодів. Аналіз складу і структури основних фондів за різними ознаками: за натурально-предметним складом, призначенням, формою підпорядкування, власності, використанню у процесі виробництва та інше. Розрахунок впливу змін структури основних фондів на обсяг продукції (послуг) та інші економічні показники.

Аналіз руху і технічного стану основних фондів. Аналітичні показники, що використовуються для аналізу руху основних фондів і їх технічного стану. Аналіз фондоозброєності праці. Аналітичний розрахунок впливу фондоозброєності праці на кінцеві результати роботи підприємства.

Аналіз ефективності використання основних фондів. Аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання основних фондів: фондівіддача, фондоємкість продукції, рентабельність.

Основні фактори, що впливають на зміну фондівіддачі й рентабельності основних фондів. Побудова економіко-математичних моделей показників фондівіддачі та рентабельності основних фондів. Аналітичний розрахунок впливу важливих факторів на зміну фондівіддачі й рентабельності основних фондів. Принципові схеми взаємозв'язку аналізованих і факторних показників фондівіддачі і рентабельності основних фондів. Аналіз співвідношень темпів зміни показників фондівіддачі, фондоозброєності і продуктивності праці. Аналіз впливу основних фондів і ефективності їх використання на обсяг продукції (послуг).

Аналіз ефективності використання виробничого устаткування. Вивчення складу і структури виробничого устаткування за різними ознаками: за видами, терміном експлуатації, зносом, часом роботи, продуктивністю та ін.

Аналіз ефективності використання виробничого устаткування. Аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання виробничого устаткування. Аналіз впливу кількості устаткування і ефективності його використання на виконання виробничої програми комунальних підприємств. Блок-схема взаємозв'язку обсягу продукції і факторів, що характеризують загальну величину, структуру та ефективність використання основних фондів (виробничого устаткування). Визначення впливу екстенсивних та інтенсивних чинників ефективності використання основних фондів (устаткування) на зміну обсягу продукції (послуг) підприємства.

Аналіз ефективності використання земельних площ підприємства, аналітичні показники, які застосовуються для вивчення ефективності використання земельних площ. Блок-схема та математична модель взаємозв'язку обсягу продукції і показників, що характеризують ефективність використання земельних площ підприємств.

Тема 6. Аналіз ефективності використання праці

Завдання та джерела аналізу кадрового потенціалу підприємства. Аналітичні показники чисельності працівників, що використовуються для ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Аналіз динаміки чисельності працівників за певну кількість періодів. Аналіз укомплектованості підприємства кадрами. Аналіз складу і структури чисельності працівників за ознаками статі, віку, стажу роботи, рівня освіти, кваліфікацією, окремими спеціальностями, категоріями та ін. Визначення впливу зміни структури чисельності працівників на виконання виробничої програми підприємства.

Аналіз руху кадрів, вивчення причин та мотивів плинності робітників підприємства. Аналітичні показники, які використовуються для вивчення інтенсивності руху робочої сили на підприємстві. Визначення економічного збитку, який наноситься підприємству у зв'язку з плинністю кадрів.

Аналіз використання фонду робочого часу. Вивчення ефективності використання календарного, табельного та максимально можливого фондів робочого часу. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну фонду робочого часу. Аналіз внутрішньозмінних та цілоденних витрат робочого часу. Визначення економічного збитку, що завдається підприємству у зв'язку з втратами робочого часу.

Аналіз продуктивності праці. Оцінка ступеня виконання плану продуктивності праці. Аналіз динаміки продуктивності праці. Фактори, які впливають на зміну рівня продуктивності праці. Розробка факторних математичних моделей для аналізу продуктивності праці. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і факторних показників продуктивності праці. Розрахунок впливу різних факторів на зміну рівня продуктивності праці. Розрахунок впливу продуктивності праці на обсяг виробництва продукції (послуг). Визначення частки приросту виробленої продукції (послуг), яку одержано у зв'язку з зростанням продуктивності праці.

Вивчення впливу трудових факторів на зміну виробничої програми підприємства. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і трудових факторних показників виробничої програми. Методика розрахунку

абсолютного та відносного впливу трудових факторів на зміну показників виробничої програми.

Аналіз впливу трудового та технічного потенціалу підприємства на кінцевий виробничий результат його роботи. Схема взаємозв'язку показників трудового і технічного потенціалів підприємства. Аналітичний розрахунок впливу трудового і технічного потенціалів підприємства на кінцевий результат його роботи.

ЗМ 3: Аналіз фінансових показників:

Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)

Значення та джерела аналізу собівартості продукції (послуг) підприємства міського житлово-комунального господарства. Основні напрямки аналізу собівартості продукції (послуг). Аналіз виконання плану і динаміки експлуатаційних витрат. Залежність експлуатаційних витрат від обсягу виробленої продукції (послуг) та собівартості одиниці продукції (послуг). Розрахунок впливу окремих факторів на зміну експлуатаційних витрат комунальних підприємств.

Аналіз складу і структури собівартості продукції (послуг) за економічними елементами операційних витрат. Визначення ступеня впливу окремих економічних елементів операційних затрат на загальну зміну собівартості продукції (послуг). Факторний аналіз окремих економічних елементів витрат. Аналіз витрат на матеріали. Показники використання матеріальних затрат. Матеріалоємкість продукції і матеріаловіддача. Аналітичний розрахунок впливу матеріальних затрат і матеріаловіддачі на зміну обсягу виробництва продукції.

Аналіз витрат на оплату праці. Вивчення складу, структури і динаміки фонду оплати праці. Аналіз співвідношення темпів росту показників продуктивності праці та середньої заробітної плати. Факторний аналіз фонду оплати праці. Схема взаємозв'язку фонду оплати праці і факторів, що впливають на його зміну.

Аналіз відрахувань на соціальні заходи. Аналіз амортизації основних фондів. Вивчення впливу окремих факторів на зміну цих елементів операційних витрат.

Аналіз складу і структури комплексних (калькуляційних) статей витрат. Визначення впливу калькуляційних статей витрат на загальну зміну експлуатаційних витрат в цілому по підприємству. Аналіз комплексних статей витрат за їх окремими економічними елементами витрат.

Аналіз складу і структури експлуатаційних витрат за їх умовно-постійним і умовно-змінним характером. Аналіз рівня динаміки собівартості одиниці продукції. Аналітичні показники – індикатори, що використовуються для вивчення собівартості комунальних послуг.

Особливості аналізу експлуатаційних витрат в окремих галузях житлово-комунального господарства.

Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства

Значення і джерела аналізу доходів підприємств та організацій житлово-комунального господарства. Основні напрямки аналізу доходів. Оцінка ступеня виконання плану і аналізу динаміки доходів за певну кількість періодів.

Аналіз складу і структури доходів. Вивчення структурних змін в динаміці аналізованого показника.

Аналіз доходів у розрізі окремих джерел, споживачів продукції, структурних підрозділів підприємства та окремих відрізків часу звітного

періоду. Вивчення ступеня участі окремих підрозділів підприємства у формуванні його доходів.

Основні фактори, що впливають на зміну доходів: обсяг реалізованої продукції (послуг) і середній тариф (ціна) одиниці продукції (послуг). Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну доходів. Багатофакторний аналіз доходів окремих комунальних підприємств.

Аналіз маржинального доходу. Схематичний та математичний взаємозв'язок між маржинальним доходом і факторами, що впливають на його зміну. Факторний аналіз маржинального доходу.

Аналітичні показники – індикатори, що використовуються у процесі аналізу доходів. Порівняльний аналіз показників – індикаторів доходів.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства

Значення і джерела аналізу прибутку та рівня рентабельності. Аналітичні показники, які використовуються під час аналізу прибутку. Аналітична схема взаємозв'язку показників прибутку підприємства. Оцінка ступеня виконання плану та аналіз динаміки прибутку за ряд періодів.

Аналіз складу і структури прибутку. Порівняльний аналіз показників прибутку. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну величини прибутку.

Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (послуг). Аналітичні схеми і мультипликативні моделі прибутку і основних чинників, що впливають на його зміну в розрізі окремих підприємств міського господарства. Методика розрахунку впливу окремих факторів на зміну прибутку в розрізі окремих підприємств міського господарства.

Маржинальний підхід до вивчення прибутку підприємств. Логічна схема і математична модель взаємозв'язку прибутку, маржинального доходу і факторів, що впливають на їх зміну.

Порівняльний аналіз динаміки співвідношень фінансових показників підприємства: доходів, витрат і прибутку. Аналітичне дослідження співвідношень індексів чисельності працівників, основних фондів, обсяг продукції (послуг) і прибутку підприємства.

Аналіз рівня рентабельності. Показники – індикатори, які використовуються для аналізу рентабельності виробництва, капіталу, активів, продукції, інвестиційних проектів та ін.

Фактори, які впливають на зміну рівня рентабельності виробництва. розробка факторних моделей для аналізу рентабельності виробництва. Принципіальні схеми взаємозв'язку факторних і аналізованих показників рентабельності. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну рівня рентабельності виробництва.

Аналіз фінансового стану підприємства.

2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями
та форми навчальної роботи студента

Модулі та змістовні модулі	Всього, кредит/ годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Семінари, практичні	Лабора- торні	СРС
Модуль. Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ	3 / 108	18	36	-	54
ЗМ 1. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства	1 / 36	6	12	-	18
ЗМ 2. Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства	1 / 36	6	12	-	18
ЗМ 3. Аналіз фінансових показників	1 / 36	6	12	-	18

2.2.2. Лекційний курс

Зміст	Кількість годин
	7.050201
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	6
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	1
Тема 2 . Метод і основні прийоми економічного аналізу	4
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	1
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	6
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	2
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	2
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	2
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	6
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	2
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	2
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	2
Разом	18

2.2.3. Практичні заняття

Зміст	Кількість годин
	7.050201
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	12
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	4
Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу	4
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	4
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	12
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	4
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	4
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	4
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	12
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	4
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	4
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	4
Разом	36

2.2.4. Індивідуальні заняття

Навчальним планом підготовки спеціалістів у галузі економіки та менеджменту міським житлово-комунальним господарством передбачається виконання студентами розрахунково-графічних завдань (РГЗ) з даного курсу.

Основними завданнями даної роботи є: поглиблення та закріплення студентами знань є економічного аналізу, одержаних ними під час теоретичних та практичних занять, прищепити студентам навик практичної роботи, уміння зробити самостійно економіко-аналітичні розрахунки, зробити заключення за результатами аналізу, підготувати студентів для розв'язування більш складних завдань-проходженню переддипломної практики та виконанню дипломного проекту.

Ця робота виконується на конкретних даних роботи одного із підприємств міського житлово-комунального господарства. Вибирати тему роботи пропонується студенту самостійно за запропонованим кафедрою переліком та за узгодженням керівна курсової роботи. Тематами таких робіт можуть бути:

- техніко-економічний аналіз господарської діяльності конкретного житлово-комунального підприємства;
- аналіз використання виробничої програми підприємств міського житлово-комунального господарства;
- аналіз ефективності використання основних фондів комунального господарства;
- аналіз ефективності використання праці та заробітної плати;
- аналіз доходів житлово-комунального підприємства;
- аналіз собівартості продукції (послуг);
- аналіз прибутку та рентабельності;
- аналіз фінансових показників житлово-комунального підприємства;
- застосування економіко-статистичних та математичних методів дослідження для проведення техніко-економічного аналізу показників роботи комунального підприємства;
- автоматизація техніко-економічного аналізу показників роботи підприємств житлово-комунального господарства та ін..

Розрахунково-графічна робота складається із таких основних розділів: вступу, техніко-економічної характеристики аналізованого підприємства, огляд літературних джерел з теми курсової роботи, техніко-економічного аналізу роботи підприємства, висновків та пропозицій.

2.2.5. Самостійна навчальна робота студента

Головне завдання самостійної роботи студентів полягає у набутті необхідних умінь і навичок роботи з науковою літературою, вмінні читати та узагальнювати дію нормативно-правових регуляторів економічних процесів, збирати та давати характеристику джерел інформації економічного аналізу (форм бухгалтерської та статистичної звітності, даних спеціальних обстежень, аудиторних висновків тощо). Самостійна робота передбачає вивчення конспекту лекцій та рекомендованої літератури, монографії та наукових статей, вивчення нормативних актів, що стосуються окремих тем навчального курсу. Обробку бухгалтерської, статистичної, планової та інших видів інформації, розв'язання домашніх задач, виконання завдань поточного контролю, підготовку та написання розрахунково-аналітичної роботи, підготовку до іспиту тощо.

Розподіл часу самостійної роботи

Зміст	Кількість годин
	7.050201
1	2
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	18
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	4
Тема 2 . Метод і основні прийоми економічного аналізу	10
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	4
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	18
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	6
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	6
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	6
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	18
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	4
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	4
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	10
Разом	54

2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

2.3.1. Види та засоби контролю

Види контролю та їх стислий зміст		Обсяг у годинах
Поточний контроль зі змістовних модулів		
ЗМ. 1	Тестовий контроль № 1	1
ЗМ. 2	Тестовий контроль № 2	1
ЗМ. 3	Тестовий контроль № 3	1
	РГЗ	10
Підсумковий контроль з модулю		
Екзамен		3

2.3.2 Методи й критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- підготовка і захист РГЗ;
- складання екзамену.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі по закінченню кожного із змістових модулів після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного зі змістових модулів.

Проведення підсумкового контролю

Екзамен здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами, що містять два теоретичні питання і задачу, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни. Екзаменаційні відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання - за 100-бальною

системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильну відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах оцінювання

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
більше 90-100 включно	Відмінно	A
більше 80 - 90 включно	Добре	B
більше 70 - 80 включно		C
більше 60 - 70 включно	Задовільно	D
більше 50 - 60 включно		E
більше 25 - 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0 - 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.4. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси		Теми, де застосовується
1		2
1. Основна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)		
1	Економічний аналіз: Навч. посібник /М.А. Болюх, В.В. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-е. - К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.	1,2,3,4,5,6,7,9
2	Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. Навч. посібник. – Харків.: ХНАМГ, 2006. – 223с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9
3	Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учеб. /Г.В.Савицкая. – 10-е изд., испр. – М.: Новое знание, 2004. – 640 с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9

4	Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 654 с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9
2. Додаткові джерела		
1	Економічний аналіз : Навч. посібник. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: пп “Рута”, 2003. – 680 с.	1,2,3,4,5,7,9
2	Калина А.В., Конєва М.И., Яценко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб. – метод. пособие. - 3-е изд. перераб. и доп. – К.: МАУП, 2003. – 416 с.	1,2,3
3	Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учеб. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 448 с.	4,5,6,7,9
4	Прокопенко И.Ф., Ганин В.И., Москаленко В.В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК: Учеб. пособие. - К.: Центр учебной литературы, 2006. – 336 с.	4,5,6,7,9
3. Методичне забезпечення (Реєстр методичних вказівок, планів семінарських занять, інструкцій до лабораторних робіт, комп’ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)		
1	Робоча навчальна програма з курсу “Аналіз господарської діяльності” (“Фінансово-економічний аналіз”), рекомендації до самостійного вивчення дисципліни та методичні вказівки до виконання розрахунково-аналітичної роботи (для студентів і магістрантів усіх форм навчання спеціальностей економіки та менеджменту підприємств міського господарства). Харків: ХНАМГ, 2007.	1-9
2	Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи та проведення практичних занять з курсу „Аналіз господарської діяльності” („Економічний аналіз”, „Фінансово-економічний аналіз”) (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050100, 7.050107, 8.050107 – „Економіка підприємства”, 6.050200, 7.050201 – „Менеджмент організацій”). – Харків: ХНАМГ, 2008.	1-9

3. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для студентів 5 курсу заочної форми навчання)

3.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямами підготовки та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит/ годин	Семестр	Години								Екзамени (семестр)	Заліки (семестр)
			аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні семінари	Лабораторн і		Контр роботи	КР	РГЗ		
7.050201 Менеджмент організацій Менеджмент організацій міського господарства	3/108	10	16	8	8	-	92	-	-	10	10	-

3.2. Зміст дисципліни

Модуль. Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ (3/108)

Змістовні модулі (ЗМ):

ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:

Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства

Аналіз і синтез – методи вивчення процесів і явищ природи та суспільства. Способи аналітичного розчленування досліджуваного об'єкта на складові частини. Використання аналітичного методу дослідження у різних галузях сучасної науки (хімії, фізиці, біології, медицини та інших). Суть економічного аналізу і синтезу, їх взаємозв'язок.

Економічний аналіз в умовах ринкової економіки.

Роль і значення економічного аналізу у вивченні господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства.

Аналіз – основа складання планів – прогнозів, бізнес-планів, виробничих завдань, програм, стратегії підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринку, експрес - діагностики його техніко-економічного і фінансового стану. Роль економічного аналізу у здійсненні контролю за виконанням виробничих завдань, програм, індикативних планів, планів-прогнозів, бізнес планів, у проведенні діагностики ризику банкрутства підприємства. Економічний аналіз – ефективний спосіб виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності і якості роботи підприємств і організацій міського господарства.

Роль економічного аналізу і діагностики в оперативному керівництві діяльністю підприємства, у виробленні й оцінці наслідків управлінських рішень, знаходженні найбільш результативних і оптимальних з них.

Теоретична основа економічного аналізу. Його зв'язок з галузевими економіками, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом, фінансами, плануванням, маркетингом, менеджментом, організацією виробництва, праці і заробітної плати, інформатикою, математикою тощо.

Предмет економічного аналізу. Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Рівні проведення економічного аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства. Мета економічного аналізу. Використання в економічному аналізі системи показників.

Основні завдання економічного аналізу. Основні вимоги, яким повинен відповідати економічний аналіз. Оперативність, конкретність, систематичність, комплексність та об'єктивність економічного аналізу.

Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу

Визначення методу. Метод економічного аналізу і його характерні особливості. Класифікація факторів, що впливають на зміну результатів господарської діяльності підприємства. Групування факторів за ступенем складності, ступенем діяння, часом дії, можливістю розрахунку величини

впливу, характером впливу на результати виробництва. Внутрішні й зовнішні фактори. Суб'єктивні й об'єктивні фактори.

Методика економічного аналізу. Загальна (типова) і часткова (галузева) методика аналізу. Основні прийоми (способи) економічного аналізу. Прийом порівняння показників і його основні форми. Деталізація економічних показників. Балансовий прийом. Метод статистичних групувань. Спосіб перерахунку показників. Метод абсолютних, відносних і середніх величин.

Ряди динаміки. Спосіб зіставлення паралельних рядів. Індексний метод. Метод ланцюгових підстановок і його різновидності. Вибірковий метод. Анкетний метод дослідження. Опитування суб'єктів аналізу. Метод моментних спостережень. Метод експертних оцінок. Метод кореляції. Статистичні таблиці. Графічний метод. Математичні методи (лінійне і динамічне програмування, матричні методи, теорія масового обслуговування та ін.) застосовувані в аналізі.

Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства

Види економічного аналізу. Групування економічного аналізу за широтою (характером) порівняння, обсягом аналізованих об'єктів (показників, питань), ступенем повторювання аналітичної роботи, часом проведення аналізу, ступенем охоплення аналізом досліджуваного об'єкта (показника), аспектами (напрямами) досліджування, суб'єктами (користувачами) аналізу, способами проведення аналізу, його функціями та ін.

Внутрішньогосподарський і міжгосподарський (порівняльний) аналіз. Загальний і тематичний аналіз. Епізодичний і систематичний аналіз. Попередній (перспективний) і наступний (ретроспективний) аналіз. Суцільний і вибірковий аналіз. Загальноекономічний і техніко-економічний аналіз. Внутрішній і зовнішній аналіз. Коефіцієнтний, горизонтальний і вертикальний аналіз. Оцінний, діагностичний і розшуковий аналіз.

Інформаційна база економічного аналізу. Зміст і поняття інформації. Інформація – важливий ресурс ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів господарювання. Характеристика і класифікація видів інформації. Планово-нормативні, облікові, звітні й позаоблікові джерела інформації. Вимоги, яким має відповідати система інформації на підприємстві. Репрезентативність (при вибіркового аналізу), повнота, аналітичність, раціональність, своєчасність надходження і достовірність інформації. Перевірка вірогідності джерел інформації. Технічна і суттєва перевірка аналітичної інформації. Накопичення, обробка, систематизація, зберігання та використання аналітичної інформації.

Організація аналітичної роботи і оформлення результатів економічного аналізу. Поняття організації аналітичної роботи. Підготовчий, аналітичний і заключний етапи економічного аналізу. Послідовність (технологія) проведення аналізу господарської діяльності підприємства. Узагальнення, оцінка та оформлення результатів економічного аналізу. Форми узагальнення результатів аналізу господарської діяльності підприємств та організацій міського

господарства. Описова форма узагальнення результатів аналізу (заключення, пояснювальна записка до звіту роботи підприємства, аналітична записка, доповідь, доповідна записка, довідка, рапорт – звіт, коментар, наказ, розпорядження та інше).

Безтекстова форма узагальнення результатів аналізу (аналітичні таблиці, графіки, схеми, номограми, моделі та інше.). Зміст та основні складові частини пояснювальної записки. Формування пропозицій за результатами економічного аналізу та контроль за їх реалізацією.

Автоматизація аналітичної роботи. Використання ЕОМ в економічному аналізі. Розробка і класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язування аналітичних задач.

ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:

Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства

Значення та завдання аналізу виробничої програми підприємств та організацій міського житлово-комунального господарства. Аналізовані показники і вимірники обсягу продукції (робіт, послуг), які застосовуються при аналізі виробничої програми підприємств міського господарства. Джерела інформації, що використовуються у процесі аналізу виробничої програми.

Загальна методика аналізу виконання виробничої програми. Оцінка ступеня виконання плану за показниками виробничої програми. Аналіз виконання держконтракту та договірних зобов'язань за виробленою продукцією, виконаними роботами, наданими послугами. Аналіз динаміки виробничої програми за певну кількість періодів (років, кварталів, місяців). Аналіз виробничої програми за видами виробленої продукції (наданих послуг). Аналіз виробничої програми за окремими структурними підрозділами підприємства. Аналіз виробничої програми комунальних підприємств за окремими групами споживачів наданих послуг. Аналіз виробничої програми за територіальною ознакою. Оперативний аналіз виконання виробничої програми. Аналіз структури виробленої продукції (виконання робіт, наданих послуг) та розрахунок впливу структурних зрушень на зміну показників виробничої програми. Аналіз ритмічності (рівномірності) випуску продукції (надання послуг). Аналіз показників якості продукції (послуг) і якості обслуговування міського населення комунальними послугами. Оцінка місця комунального підприємства в галузі за ступенем виконання виробничої програми.

Факторний аналіз виробничої програми. Основні фактори, які впливають на виконання виробничої програми підприємств міського житлово-комунального господарства, їх взаємозв'язок. Принцип побудови схематичних і математичних факторних моделей показників виробничої програми підприємств міського транспорту, водопровідно-каналізаційних, готельно-туристичних, енергетичних, санітарної очистки міст, житлових, ремонтно-

будівельних та ін. Аналітичний розрахунок впливу техніко-експлуатаційних факторів на виконання виробничої програми комунальних підприємств. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і техніко-експлуатаційних факторних показників виробничої програми комунальних підприємств. Автоматизація факторного аналізу виробничої програми в окремих галузях міського житлово-комунального господарства.

Аналіз обсягу виробництва і реалізації продукції (послуг) в умовах становлення ринкової економіки. Аналіз ринкових можливостей підприємств за різними критеріями і ознаками (сегментами), групами споживачів, параметрами продукції (послуг), основними конкурентами та ін. Аналіз конкурентоспроможності виробленої продукції (поданих послуг). Оцінка конкурентних позицій підприємства за виробленою продукцією (наданими послугами).

Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств

Завдання та джерела аналізу основних фондів комунальних підприємств. Аналіз обсягу основних фондів за певну кількість періодів. Аналіз складу і структури основних фондів за різними ознаками: за натурально-предметним складом, призначенням, формою підпорядкування, власності, використанню у процесі виробництва та інше. Розрахунок впливу змін структури основних фондів на обсяг продукції (послуг) та інші економічні показники.

Аналіз руху і технічного стану основних фондів. Аналітичні показники, що використовуються для аналізу руху основних фондів і їх технічного стану. Аналіз фондоозброєності праці. Аналітичний розрахунок впливу фондоозброєності праці на кінцеві результати роботи підприємства.

Аналіз ефективності використання основних фондів. Аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання основних фондів: фондівіддача, фондоємкість продукції, рентабельність.

Основні фактори, що впливають на зміну фондівіддачі й рентабельності основних фондів. Побудова економіко-математичних моделей показників фондівіддачі та рентабельності основних фондів. Аналітичний розрахунок впливу важливих факторів на зміну фондівіддачі й рентабельності основних фондів. Принципові схеми взаємозв'язку аналізованих і факторних показників фондівіддачі і рентабельності основних фондів. Аналіз співвідношень темпів зміни показників фондівіддачі, фондоозброєності і продуктивності праці. Аналіз впливу основних фондів і ефективності їх використання на обсяг продукції (послуг).

Аналіз ефективності використання виробничого устаткування. Вивчення складу і структури виробничого устаткування за різними ознаками: за видами, терміном експлуатації, зносом, часом роботи, продуктивністю та ін.

Аналіз ефективності використання виробничого устаткування. Аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання виробничого устаткування. Аналіз впливу кількості устаткування і ефективності його використання на виконання виробничої програми

комунальних підприємств. Блок-схема взаємозв'язку обсягу продукції і факторів, що характеризують загальну величину, структуру та ефективність використання основних фондів (виробничого устаткування). Визначення впливу екстенсивних та інтенсивних чинників ефективності використання основних фондів (устаткування) на зміну обсягу продукції (послуг) підприємства.

Аналіз ефективності використання земельних площ підприємства, аналітичні показники, які застосовуються для вивчення ефективності використання земельних площ. Блок-схема та математична модель взаємозв'язку обсягу продукції і показників, що характеризують ефективність використання земельних площ підприємств.

Тема 6. Аналіз ефективності використання праці

Завдання та джерела аналізу кадрового потенціалу підприємства. Аналітичні показники чисельності працівників, що використовуються для ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Аналіз динаміки чисельності працівників за певну кількість періодів. Аналіз укомплектованості підприємства кадрами. Аналіз складу і структури чисельності працівників за ознаками статі, віку, стажу роботи, рівня освіти, кваліфікацією, окремими спеціальностями, категоріями та ін. Визначення впливу зміни структури чисельності працівників на виконання виробничої програми підприємства.

Аналіз руху кадрів, вивчення причин та мотивів плинності робітників підприємства. Аналітичні показники, які використовуються для вивчення інтенсивності руху робочої сили на підприємстві. Визначення економічного збитку, який наноситься підприємству у зв'язку з плинністю кадрів.

Аналіз використання фонду робочого часу. Вивчення ефективності використання календарного, табельного та максимально можливого фондів робочого часу. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну фонду робочого часу. Аналіз внутрішньозмінних та цілоденних витрат робочого часу. Визначення економічного збитку, що завдається підприємству у зв'язку з втратами робочого часу.

Аналіз продуктивності праці. Оцінка ступеня виконання плану продуктивності праці. Аналіз динаміки продуктивності праці. Фактори, які впливають на зміну рівня продуктивності праці. Розробка факторних математичних моделей для аналізу продуктивності праці. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і факторних показників продуктивності праці. Розрахунок впливу різних факторів на зміну рівня продуктивності праці. Розрахунок впливу продуктивності праці на обсяг виробництва продукції (послуг). Визначення частки приросту виробленої продукції (послуг), яку одержано у зв'язку з зростанням продуктивності праці.

Вивчення впливу трудових факторів на зміну виробничої програми підприємства. Принципіальні схеми взаємозв'язку аналізованих і трудових факторних показників виробничої програми. Методика розрахунку

абсолютного та відносного впливу трудових факторів на зміну показників виробничої програми.

Аналіз впливу трудового та технічного потенціалу підприємства на кінцевий виробничий результат його роботи. Схема взаємозв'язку показників трудового і технічного потенціалів підприємства. Аналітичний розрахунок впливу трудового і технічного потенціалів підприємства на кінцевий результат його роботи.

ЗМ 3: Аналіз фінансових показників:

Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)

Значення та джерела аналізу собівартості продукції (послуг) підприємства міського житлово-комунального господарства. Основні напрямки аналізу собівартості продукції (послуг). Аналіз виконання плану і динаміки експлуатаційних витрат. Залежність експлуатаційних витрат від обсягу виробленої продукції (послуг) та собівартості одиниці продукції (послуг). Розрахунок впливу окремих факторів на зміну експлуатаційних витрат комунальних підприємств.

Аналіз складу і структури собівартості продукції (послуг) за економічними елементами операційних витрат. Визначення ступеня впливу окремих економічних елементів операційних затрат на загальну зміну собівартості продукції (послуг). Факторний аналіз окремих економічних елементів витрат. Аналіз витрат на матеріали. Показники використання матеріальних затрат. Матеріалоємкість продукції і матеріаловіддача. Аналітичний розрахунок впливу матеріальних затрат і матеріаловіддачі на зміну обсягу виробництва продукції.

Аналіз витрат на оплату праці. Вивчення складу, структури і динаміки фонду оплати праці. Аналіз співвідношення темпів росту показників продуктивності праці та середньої заробітної плати. Факторний аналіз фонду оплати праці. Схема взаємозв'язку фонду оплати праці і факторів, що впливають на його зміну.

Аналіз відрахувань на соціальні заходи. Аналіз амортизації основних фондів. Вивчення впливу окремих факторів на зміну цих елементів операційних витрат.

Аналіз складу і структури комплексних (калькуляційних) статей витрат. Визначення впливу калькуляційних статей витрат на загальну зміну експлуатаційних витрат в цілому по підприємству. Аналіз комплексних статей витрат за їх окремими економічними елементами витрат.

Аналіз складу і структури експлуатаційних витрат за їх умовно-постійним і умовно-змінним характером. Аналіз рівня динаміки собівартості одиниці продукції. Аналітичні показники – індикатори, що використовуються для вивчення собівартості комунальних послуг.

Особливості аналізу експлуатаційних витрат в окремих галузях житлово-комунального господарства.

Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства

Значення і джерела аналізу доходів підприємств та організацій житлово-комунального господарства. Основні напрямки аналізу доходів. Оцінка ступеня виконання плану і аналізу динаміки доходів за певну кількість періодів.

Аналіз складу і структури доходів. Вивчення структурних змін в динаміці аналізованого показника.

Аналіз доходів у розрізі окремих джерел, споживачів продукції, структурних підрозділів підприємства та окремих відрізків часу звітного періоду. Вивчення ступеня участі окремих підрозділів підприємства у формуванні його доходів.

Основні фактори, що впливають на зміну доходів: обсяг реалізованої продукції (послуг) і середній тариф (ціна) одиниці продукції (послуг). Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну доходів. Багатофакторний аналіз доходів окремих комунальних підприємств.

Аналіз маржинального доходу. Схематичний та математичний взаємозв'язок між маржинальним доходом і факторами, що впливають на його зміну. Факторний аналіз маржинального доходу.

Аналітичні показники – індикатори, що використовуються у процесі аналізу доходів. Порівняльний аналіз показників – індикаторів доходів.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства

Значення і джерела аналізу прибутку та рівня рентабельності. Аналітичні показники, які використовуються під час аналізу прибутку. Аналітична схема взаємозв'язку показників прибутку підприємства. Оцінка ступеня виконання плану та аналіз динаміки прибутку за ряд періодів.

Аналіз складу і структури прибутку. Порівняльний аналіз показників прибутку. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну величини прибутку.

Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (послуг). Аналітичні схеми і мультипликативні моделі прибутку і основних чинників, що впливають на його зміну в розрізі окремих підприємств міського господарства. Методика розрахунку впливу окремих факторів на зміну прибутку в розрізі окремих підприємств міського господарства.

Маржинальний підхід до вивчення прибутку підприємств. Логічна схема і математична модель взаємозв'язку прибутку, маржинального доходу і факторів, що впливають на їх зміну.

Порівняльний аналіз динаміки співвідношень фінансових показників підприємства: доходів, витрат і прибутку. Аналітичне дослідження співвідношень індексів чисельності працівників, основних фондів, обсяг продукції (послуг) і прибутку підприємства.

Аналіз рівня рентабельності. Показники – індикатори, які використовуються для аналізу рентабельності виробництва, капіталу, активів, продукції, інвестиційних проектів та ін.

Фактори, які впливають на зміну рівня рентабельності виробництва. розробка факторних моделей для аналізу рентабельності виробництва. Принципіальні схеми взаємозв'язку факторних і аналізованих показників рентабельності. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну рівня рентабельності виробництва.

Аналіз фінансового стану підприємства.

3.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі та змістовні модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Семінари, практичні	Лабораторні	СРС
Модуль. Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ	3 / 108	8	8	-	92
ЗМ 1. Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства	1 / 36	2	2	-	31
ЗМ 2. Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства	1 / 36	3	3	-	30
ЗМ 3. Аналіз фінансових показників	1 / 36	3	3	-	31

3.2.2. Лекційний курс

Зміст	Кількість годин
	7.050201
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	2
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	0,5
Тема 2 . Метод і основні прийоми економічного аналізу	1
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	0,5
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	3
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	1
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	1
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	1
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	3
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	1
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	1
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	1
Разом	8

3.2.3. Практичні заняття

Зміст	Кількість годин
	7.050201
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	2
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	-
Тема 2 . Метод і основні прийоми економічного аналізу	2
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	-
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	3
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	1
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	1
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	1
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	3
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	1
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	1
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	1
Разом	8

3.2.4. Індивідуальні заняття

Навчальним планом підготовки спеціалістів у галузі економіки та менеджменту міським житлово-комунальним господарством передбачається виконання студентами розрахунково-графічних завдань (РГЗ) з даного курсу.

Основними завданнями даної роботи є: поглиблення та закріплення студентами знань є економічного аналізу, одержаних ними під час теоретичних та практичних занять, прищепити студентам навик практичної роботи, уміння зробити самостійно економіко-аналітичні розрахунки, зробити заключення за результатами аналізу, підготувати студентів для розв'язування більш складних завдань-проходженню переддипломної практики та виконанню дипломного проекту.

Ця робота виконується на конкретних даних роботи одного із підприємств міського житлово-комунального господарства. Вибирати тему роботи пропонується студенту самостійно за запропонованим кафедрою переліком та за узгодженням керівна курсової роботи. Тематами таких робіт

можуть бути:

- техніко-економічний аналіз господарської діяльності конкретного житлово-комунального підприємства;
- аналіз використання виробничої програми підприємств міського житлово-комунального господарства;
- аналіз ефективності використання основних фондів комунального господарства;
- аналіз ефективності використання праці та заробітної плати;
- аналіз доходів житлово-комунального підприємства;
- аналіз собівартості продукції (послуг);
- аналіз прибутку та рентабельності;
- аналіз фінансових показників житлово-комунального підприємства;
- застосування економіко-статистичних та математичних методів дослідження для проведення техніко-економічного аналізу показників роботи комунального підприємства;
- автоматизація техніко-економічного аналізу показників роботи підприємств житлово-комунального господарства та ін..

Розрахунково-графічна робота складається із таких основних розділів: вступу, техніко-економічної характеристики аналізованого підприємства, огляд літературних джерел з теми курсової роботи, техніко-економічного аналізу роботи підприємства, висновків та пропозицій.

3.2.5. Самостійна навчальна робота студента

Головне завдання самостійної роботи студентів полягає у набутті необхідних умінь і навичок роботи з науковою літературою, вмінні читати та узагальнювати дію нормативно-правових регуляторів економічних процесів, збирати та давати характеристику джерел інформації економічного аналізу (форм бухгалтерської та статистичної звітності, даних спеціальних обстежень, аудиторних висновків тощо). Самостійна робота передбачає вивчення конспекту лекцій та рекомендованої літератури, монографії та наукових статей, вивчення нормативних актів, що стосуються окремих тем навчального курсу. Обробку бухгалтерської, статистичної, планової та інших видів інформації, розв'язання домашніх задач, виконання завдань поточного контролю, підготовку та написання розрахунково-аналітичної роботи, підготовку до іспиту тощо.

Розподіл часу самостійної роботи

Зміст	Кількість годин
	7.050201
ЗМ 1: Предмет, методологія і організація аналізу господарської діяльності підприємств міського господарства:	31
Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу підприємств міського господарства	10
Тема 2 . Метод і основні прийоми економічного аналізу	15
Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу на підприємствах міського господарства	6
ЗМ 2: Аналіз виконання виробничої програми і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства:	30
Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств міського господарства	10
Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів комунальних підприємств	10
Тема 6. Аналіз ефективності використання праці	10
ЗМ 3: Аналіз фінансових показників	31
Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)	6
Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства	5
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств міського господарства	20
Разом	92

3.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

3.3.1. Види та засоби контролю

Види контролю та їх стислий зміст	Обсяг у годинах
Поточний контроль зі змістовних модулів	
1. Тестування	1
2. РГЗ	10
Підсумковий контроль з модулю	
Екзамен	3

3.3.2 Методи й критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- підготовка і захист РГЗ;
- складання екзамену.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою. При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля і вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (тестування). Поточний контроль проводиться у письмовій формі по закінченню кожного із змістових модулів після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного зі змістових модулів.

Проведення підсумкового контролю

Екзамен здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами, що містять два теоретичні питання і задачу, або за підсумковим тестовим завданням, що дає можливість здійснити оцінювання знань студента з усієї дисципліни. Екзаменаційні відповіді за білетами оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою, тестові завдання - за 100-бальною системою оцінювання за шкалою ECTS. В обох випадках оцінки згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів перекладаються у відповідну систему оцінювання.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „відмінно“ ставлять, коли студент дає абсолютно правильну відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре“. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно“. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „незадовільно“. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах оцінювання

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
більше 90-100 включно	Відмінно	A
більше 80 - 90 включно	Добре	B
більше 70 - 80 включно		C
більше 60 - 70 включно	Задовільно	D
більше 50 - 60 включно		E
більше 25 - 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0 - 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

3.4. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	Теми, де застосовується
1. Основна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1 Економічний аналіз: Навч. посібник /М.А. Болюх, В.В. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-е. - К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.	1,2,3,4,5,6,7,9
2 Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. Навч. посібник. – Харків.: ХНАМГ, 2006. – 223с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9
3 Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учеб. /Г.В.Савицкая. – 10-е изд., испр. – М.: Новое знание, 2004. – 640 с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9
4 Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 654 с.	1,2,3,4,5,6,7,8,9
2. Додаткові джерела	
1 Економічний аналіз : Навч. посібник. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: пп “Рута”, 2003. – 680 с.	1,2,3,4,5,7,9
2 Калина А.В., Конева М.И., Яценко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб. – метод. пособие. - 3-е изд. перераб. и доп. – К.: МАУП, 2003. – 416 с.	1,2,3
3 Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учеб. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 448 с.	4,5,6,7,9
4 Прокопенко И.Ф., Ганин В.И., Москаленко В.В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК: Учеб. пособие. - К.: Центр учебной литературы, 2006. – 336 с.	4,5,6,7,9
3. Методичне забезпечення (Реєстр методичних вказівок, планів семінарських занять, інструкцій до лабораторних робіт, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1 Робоча навчальна програма з курсу “Аналіз господарської діяльності” (“Фінансово-економічний аналіз”), рекомендації до самостійного вивчення дисципліни та методичні вказівки до виконання розрахунково-аналітичної роботи (для студентів і магістрантів усіх форм навчання спеціальностей економіки та менеджменту підприємств міського господарства). Харків: ХНАМГ, 2007.	1-9
2 Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи та проведення практичних занять з курсу „Аналіз господарської діяльності” („Економічний аналіз”, „Фінансово-економічний аналіз”) (для студентів усіх форм навчання спеціальностей 6.050100, 7.050107, 8.050107 – „Економіка підприємства”, 6.050200, 7.050201 – „Менеджмент організацій”). – Харків: ХНАМГ, 2008.	1-9

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни „Фінансово-економічний аналіз підприємств МГ” для студентів 5 курсу денної та 5 курсу заочної форми навчання спеціальності 7.050201 – „Менеджмент організацій”

Укладач: Василь Остапович Костюк

План 2009, поз. 1077Р

Підп. до друку 06.10.2009	Формат 60x84 1/16	Папір офісний
Друк на ризографі	Умовн.-друк. арк. 2,1	Обл.- вид. арк. 2,4
Замовл. № 5047	Тираж 10 прим.	

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12